

Міністерство освіти і науки України
Міністерство екології та природних ресурсів України
Рівненський державний гуманітарний університет
Рівненська обласна державна адміністрація
Громадська рада при Міністерстві екології та природних ресурсів України
Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління
Державне агентство водних ресурсів України
Товариство радіобіологів та радіоекологів України
Міжнародна академія наук екології та безпеки життєдіяльності
Національний університет водного господарства та природокористування
Одеський державний екологічний університет
Громадська організація "ВЕЛ"
Студентське наукове товариство РДГУ

**Всеукраїнська
науково-практична конференція
за участю молодих науковців**

**"ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНА
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА"**



7-9 ЛИСТОПАДА

Рівне – 2013

УДК 502/504

ББК 20.1

З-41

"Екологічні проблеми природокористування та охорона навколишнього середовища". Збірник наукових праць, м. Рівне, 7-9 листопада, 2013 року. – Житомир Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – 278 с.

У збірнику опубліковані Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за участю молодих науковців (Рівне, 7-9 листопада 2013 р.). До збірника увійшли результати наукових досліджень вчених у сфері екологічних наук за напрямками: біологічні, сільськогосподарські, геологічні, географічні, технічні, педагогічні науки.

Для екологів, біологів, геологів, географів, працівників сільського і лісового господарств, заповідної справи та інших природоохоронних установ.

За зміст публікацій, достовірність викладених наукових фактів відповідальність несуть автори.

Головний редактор:

Лико Д.В., д. с.-г.н., проф.

Редакційна колегія:

Бондар О.І., д. біол. н., проф., член-кор. НААН;

Клименко М.О., д. с.-г.н., проф.;

Машков О.А., д. техн. н., проф.;

Мельничук В.Г., д. геол. н, проф.;

Мольчак Я. О., д. геогр. н., проф.;

Пальчевський С.С., д. пед. н., проф.;

Тимочко Т. В., голова Всеукраїнської екологічної ліги

Фещенко В.П., д. техн. н. Російської Федерації, доц.

Міністерство освіти і науки України
Міністерство екології та природних ресурсів України
Рівненський державний гуманітарний університет
Рівненська обласна державна адміністрація
Громадська рада при Міністерстві екології та природних ресурсів України
Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління
Державне агентство водних ресурсів України
Товариство радіобіологів та радіоекологів України
Міжнародна академія наук екології та безпеки життєдіяльності
Національний університет водного господарства та природокористування
Одеський державний екологічний університет
Громадська організація "Велика екологічна ліга"
Студентське наукове товариство РДГУ

**Всеукраїнська
науково-практична конференція
за участю молодих науковців**

**"ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНА
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА"**



7–9 ЛИСТОПАДА

Рівне – 2013

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

ГОЛОВА:

Постоловський Р.М., к.іст.н., проф., ректор Рівненського державного гуманітарного університету (РДГУ)

СПІВГОЛОВИ:

Губанов О.В., заступник голови Рівненської обласної державної адміністрації;

Поніманська Т.І., к.пед.н., проф., проректор з наукової роботи РДГУ;

Корецький М.Х., доктор наук з держ. управління, проф. в.о. ректора Національного університету водного господарства та природокористування (НУВГП);

Тимошенко Н.І., зав. сектором природничої та аграрної освіти ІТЗО МОНУ;

Сташук В.А., д.т.н., член-кор. НААН, Голова Державного агентства водних ресурсів України;

Степаненко С.М., д.ф.-м.н., проф., ректор ОДЕКУ;

Савицький В.В. к.е.н., Голова громадської ради при Міністерстві екології та природних ресурсів України.

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ:

Лико Д.В., д.с.-г.н., проф., зав. каф. екології та збалансованого природокористування РДГУ;

Тимочко Т.В., голова Всеукраїнської екологічної ліги;

Бондар О.І., д.б.н., проф., член-кор. НААН, ректор Державної екологічної академії

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Клименко М.О., д.с.-г.н., проф., в.о. директора ННІ агроекології та землеустрою НУВГП, голова обласного осередку ВЕЛ;

Максін В. І., д.х.н., проф., директор науково-дослідного інституту природничих і гуманітарних наук НУБіП;

Сафранов Т.А., д.г.-м.н., проф., зав. каф. прикладної екології ОДЕКУ;

Борисюк Б.В., доцент, к.с.-г.н., декан екологічного факультету ЖНАЕУ;

Фещенко В.П., д.т.н. РФ, доц., Товариство радіобіологів та радіоекологів України;

Прищепна А.М., к.с.-г.н., проф. кафедри екології НУВГП;

Батишкіна Ю.В., к.т.н., доц., голова ради молодих вчених РДГУ.

1 день (7 листопада 2013 р.)

- заїзд та поселення учасників конференції;
- реєстрація учасників конференції;
- екскурсія для бажаючих до Державного історико-культурного заповідника (м. Остріг Рівненської області).

2 день (8 листопада 2013 р.)

- 9.⁰⁰ – 10.⁰⁰ – реєстрація учасників конференції;
- 10.⁰⁰ – 11.³⁰ – пленарне засідання конференції (актова зала);
- 11.³⁰ – 11.⁴⁵ – перерва;
- 12.⁰⁰ – 13.⁰⁰ – пленарне засідання конференції (актова зала);
- 13.⁰⁰ – 14.⁰⁰ – обід;
- 14.⁰⁰ – 17.⁰⁰ – засідання секцій (аудиторії 205, 209);
- 18.⁰⁰ – дружня вечеря.

3 день (9 листопада 2013 р.)

- 9.⁰⁰ – 10.³⁰ – підведення підсумків роботи конференції;
- 10.³⁰ – екскурсія за маршрутом: Рівне – Костопіль (музей лісу) – с. Базальтове (геологічний заказник «Базальтові стовпи») – с. Пересопниця (музей української Першокниги Пересопницького Євангелія).

Конференція проходитиме у приміщенні Рівненського державного гуманітарного університету:

- пленарне засідання – актова зала корпусу РДГУ № 2 за адресою:
33028, м. Рівне, вул. Остафова, 31 (2 поверх, ліве крило);
- секційні засідання – вул. Остафова, 29-А (гуртожиток № 7), аудиторії – 205, 209, 226

Регламент:

Доповіді на пленарному засіданні – до 15 хв.

Доповіді на секційному засіданні – до 10 хв.

Повідомлення – до 7 хв.

Робочі мови конференції: українська, російська, англійська.

РОБОТА СЕКЦІЙ

08 листопада

Початок о 14.⁰⁰

Регламент доповіді – 10 хв.

Секція 1

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ЇХНЄ ВИРІШЕННЯ ПРИ ПЕРЕХОДІ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Головуючий: **Клименко Микола Олександрович**,
д.с.-г.н., проф. (Національний університет водного господарства та
природокористування)

Співголовуючий: **Колесник Тетяна Миколаївна**, к.с.-г.н., доц.
(Національний університет водного господарства та
природокористування)

ДОПОВІДІ

Белей Л.М., науковий співробітник лісівничо-ботанічної
лабораторії,

Савчук Б.Б., молодший науковий співробітник вимірювальної
лабораторії аналітичного контролю і моніторингу,

Корчемлюк М.В., завідувач вимірювальної
лабораторії аналітичного контролю і моніторингу,

Лазарович Р.В., молодший науковий співробітник,

Стефанюк Х.Б., молодший науковий співробітник,

Побережник В.Й., провідний інженер лісового господарства,

Чіх Н.І., технік-лаборант,

Карпатський національний природний парк

СУЧАСНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ЗАХИСНИХ ГІРСЬКИХ ЛІСІВ
Р.ПРУТ АБО ЧОМУ ВСИХАЄ СМЕРЕКА

Внукова Н.В., к. геогр. н., доц.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
**ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА КОМПЛЕКСУ «АВТОМОБІЛЬ-ДОРОГА-
СЕРЕДОВИЩЕ»**

Голік Ю. С., к.т.н., професор, **Ілляш О.Е.**, к.т.н., доцент,
Полтавський національний технічний університет імені
Юрія Кондратюка
**АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЕКЗОГЕННО НЕБЕЗПЕЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА
ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЗАХОДІВ ЩОДО ЇЇ
СТАБІЛІЗАЦІЇ**

Зима І.Я., к.мед.н., головний лікар,
КЗ “Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини
катастроф” РОР
ПРО АНАЛІЗ ЗАГРОЗ ЕКОЛОГІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ РІВНЕНЩИНИ

Клімашевська П.С., студентка 5 курсу,
Климчик О.М., к.с.-г.н., доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет
**ШУМОВЕ ЗАБРУДНЕННЯ В МІСТАХ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЙОГО
ЗМЕНШЕННЯ**

Коблик О. С., студентка 4 курсу,
Чайка Л. В., канд. хім. наук, доц., Донецький національний
технічний університет
**ВІДПОВІДНІСТЬ ТЕРИТОРІЙ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ М. ЯСИНУВАТА
САНІТАРНО-ЕКОЛОГІЧНИМ ВИМОГАМ**

Корчевська О.М., студентка 3 курсу,
Клименко М.О., д. с. г. н., професор, академік, завідувач
кафедри екології ННІ АЗ НУВГП,
Колесник Т.М., к-т с.г. н., доцент кафедри екології ННІ АЗ,
Національний університет водного господарства та
природокористування
**ОЦІНКА СТАНУ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ УРБООКОСИСТЕМИ
ЗА ПОКАЗНИКОМ МАКСИМАЛЬНОЇ ФІТОТОКСИЧНОСТІ
ПОВІТРЯ**

Kutsenko V.O., student of 4-th year study; **Savchenko S.A.**, student of 4-th year study, National Aviation University
ECOSYSTEM APPROACH AS A BASIC WAY TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT (CARBON CALCULATION ASPECT)

Піщаленко М.А. к.с-г.н., доцент,

Пономаренко С.В. старший викладач, Полтавська державна аграрна академія

ВПЛИВ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА НА ВІДНОВЛЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ВИДОВОГО БІОРІЗНОМАНІТТЯ В УМОВАХ АГРОЛАНДШАФТІВ.

Сачук Р.М., к.вет.н., викладач,

Рівненський державний гуманітарний університет

Велесик Т.А., к.е.н., асистент,

Національний університет водного користування та природокористування

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ЗВІРГОСПОДАРСТВАХ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Стратічук Н.В., к.е.н., **Гиль Д.С.**, магістр,

Херсонський державний аграрний університет

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЗРОШЕННЯ ЯК ФАКТОРУ ПІДВИЩЕННЯ КУЛЬТУРИ ЗЕМЛЕРОБСТВА

Шевченко Н. Ю., магістр. 1 курсу; **Чайка Л. В.**, к.хім.н.,

доц., Донецький національний технічний університет

РИСКИ ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТИ РАЗМЕЩЕНИЯ ТОРГОВО-РАЗВЛЕКАТЕЛЬНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ В ЖИЛЫХ ЗДАНИЯХ

Шкатула Ю. М., кандидат с.-г. наук, доц., **Кириленко Л.В.**,

аспірант, Вінницький національний аграрний університет

РОЛЬ БАГАТОРІЧНИХ БОБОВИХ ТРАВ В СТАЛОМУ РОЗВИТКУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Яловая Ю.С., аспірант, **Яловая Н.П.**, к.т.н., доц.,

Брестский государственный технический университет

ОЦЕНКА ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ ПРИ ОПРЕДЕЛЕНИИ СТОИМОСТИ ОБЪЕКТОВ НЕДВИЖИМОСТИ

**РОЛЬ БАГАТОРІЧНИХ БОБОВИХ ТРАВ В СТАЛОМУ РОЗВИТКУ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ***Шкатула Ю. М., кандидат с.-г. наук, доцент**Кириленко Л. В., аспірант**Вінницький національний аграрний університет**E-mail: shkatula@vsau.vin.ua Lvkirilenko@ukr.net*

Постановка задачі. Стан ґрунтового покриву сільськогосподарських ландшафтів є головним джерелом, що забезпечує сталий розвиток держави. Охорона та відтворення родючості ґрунтів, захист їх від деградації – фундаментальна та пріоритетна проблема, розв'язання якої є неодмінною умовою сталого і високо конкурентного розвитку не тільки сільськогосподарського виробництва, а й виживання людини та збереження природного середовища [1]. Створення умов для сталого розвитку агроєкосистем є досить складним процесом, який торкається широкого кола питань, починаючи від фізико-хімічних і біологічних процесів у ґрунті, закінчуючи створенням сучасних агротехнологій, удосконаленням спеціалізації аграрних виробничих систем, оптимізації структури сільськогосподарських ландшафтів та організації території землекористування.

Сучасне сільськогосподарське виробництво орієнтоване на отримання максимальних обсягів товарної продукції в агроєкосистемах, продуктивність яких значною мірою залежить від освоєння природно-ресурсного потенціалу, так і від рівня технічного забезпечення. Проте численні факти негативних наслідків, зумовлених суто технологічними підходами до інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, стимулювали інтерес до так званого «біологічного землеробства». Поряд із традиційними підходами до ведення сільськогосподарського виробництва в багатьох країнах розвивається біологічне землеробство, що ґрунтується на суворому дотриманні наукових рекомендацій щодо освоєння природно-ресурсного потенціалу сільськогосподарських угідь і помітнішому використанні чинників інтенсифікації з метою зменшення техногенного навантаження на агроєкосистеми, а також збереження функціональних компонентів динамічної рівноваги, з яких вони складаються [2].

Велика розораність земель в Україні стала причиною деградації 28%, а в окремих регіонах до 70% орних земель, замулення більше 50% малих річок, що спричинило повторне підтоплення та заболочування земель. Для того, щоб виправити ситуацію, необхідно насамперед оптимізувати використання землі – зменшити площу ріллі на 10 млн. га і, відповідно, збільшити площі луків, пасовищ та лісів [3].

Багаторічні бобові трави, відомі в сільському господарстві щонайменше 6000 років. Вони представляють групу рослин найбільшої цінності. Значення бобових трав у землеробстві і кормовиробництві надзвичайно велике: вони високоврожайні, містять багато білка, вітамінів, мінеральних речовин. Водночас вони мають велике агроєкологічне значення: збагачують ґрунт органічною речовиною, біологічним азотом, використовують поживні речовини з важкорозчинних форм і більш глибоких горизонтів, є добрим попередником для всіх культур, зменшують ерозію і деградацію ґрунту. Багаторічне вирощування їх у сівозмінах і на природних кормових угіддях поліпшує фізичні, агрохімічні, біологічні властивості та фітосанітарний стан ґрунтів [4].

Елементи новизни. У групі багаторічних можна виділити бобові трави (конюшину, люцерну, буркун білий, лядвенець український) та злакові (грястиця збірна, костриця червона, лисохвіст, мітлиця велетенська, райграс високий, стоколос безостий, тимофіївка лучна тощо), які, в тому числі, висівають у суміші з бобовими травами (в чистому виді - переважно на насінневих площах).

Найпридатніші для вирощування багаторічних трав ґрунтово-кліматичні умови Лісостепу. Тут доглядають 41,2% посівів трав, з яких майже 60% використовують на сіно (вирощують 58,8% зеленої маси та виробляють 35% сіна від загальних обсягів). У цій зоні

найвища в Україні врожайність сіна та зеленої маси (найбільші площі й найвища врожайність у Вінницькій, Хмельницькій, Полтавській областях).

У перспективі збільшення кормів із багаторічних трав передбачається за рахунок розширення посівних площ та збільшення врожайності біологічної маси. Згідно з науково обґрунтованими рекомендаціями, їхня частка в структурі сіяних кормових культур має бути: в Степу - 45-50%, Лісостепу - 50-55, на Поліссі - 60-65%. Для підвищення врожайності слід суттєво збільшити внесення фосфорних, калійних мінеральних добрив, зменшити втрати під час збирання, транспортування та збереження врожаю, впроваджувати прогресивні технології на базі нових систем машин. Зріджені посіви рекомендується регулярно підсівати новим насінням [5].

Необхідний асортимент багаторічних бобових трав та орієнтована потреба в їх насінні в Україні вказується в таблиці 1.

Таблиця 1

Необхідний асортимент багаторічних бобових трав та орієнтовна потреба в їхньому насінні в Україні, т. [6].

Буркун білий	700
Еспарцет	2000
Конюшина гібридна	250
Конюшина лучна	3900
Конюшина повзуча	300
Люцерна посівна	4700
Лядвенець український	200
Люцерна жовта	50
Козлятник східний	700
Усього	12800

Підвищення ефективності селекції та насінництва має надзвичайно важливе значення для стабілізації агропромислового комплексу. Створення нового покоління сортів і гібридів сільськогосподарських рослин дає змогу не лише отримувати високі урожаї, а й значно поліпшувати якість продукції галузі, підвищувати її конкурентоспроможність. Слід відзначити, що останнім часом помітно збільшилась в Україні кількість нових сортів багаторічних трав, занесених до Державного реєстру сортів рослин України. У 2000 р. було занесено до Реєстру 151 сорт всіх видів багаторічних трав, в 2009 р. - 260 сортів.

Статистичний аналіз структури посівних площ Вінницької області показує, що на багаторічні бобові трави приходить всього в середньому за 2010-2012 роки 72627,1 га. Як видно із таблиці 2 найбільші площі сільськогосподарських земель зайнятих під багаторічними бобовими травами розміщені в Літинському районі – 4369,04 га, Липовецькому – 3264,9 га, Немирівському – 3416 га або 4,7% від посіву в області. Найменші площі сільськогосподарських угідь зайнятими багаторічними бобовими травами відмічено в таких районах, як Чернівецький – 1283,4 га, Чечельницький район – 1242,9 га, Могилів-Подільський район – 1750,9 га.

За останній 2012 рік значно зросли площі під бобовими рослинами в таких районах, як Літинський, (так у 2010 році площі бобових трав становили 4189,5 га, а в 2012 році – відповідно 4770,4 га), Тиврівському, Тульчинському районах. Скоротились площі сільськогосподарських земель під бобовими травами в Іллінецькому районі (так у 2011 році площі становили 2598, 78 га, а в 2012 році 2011,7 га), Крижопільському (в 2010 році площа під багаторічними травами становила 2182,8 га , в 2012 році всього 1825,3 га).

Висновки та пропозиції. Загалом у Вінницькій області відмічається тенденція до збільшення площ сільськогосподарських земель під бобовими травами. Так в порівнянні з 2010 роком, площі збільшились на 609,6 га і становили у 2012 році 73273,1 га, але частка бобових трав у структурі посівних площ сільськогосподарських культур Вінницької області дуже мала і потребує значного розширення площ. Необхідно значно розширювати площі посівів зернобобових культур та багаторічних трав, що в подальшому сприяє підвищенню родючості ґрунту, зменшення ерозійних процесів, покращення фітосанітарного стану сільськогосподарських земель.

Багаторічні бобові трави у Вінницькій області

Область, район	Площа посіву, га				у %
	2010р	2011р	2012р	середнє	
Вінницька	72663,51	71944,65	73273,12	72627,09	100
Барський	3466,01	3037,12	2953,24	3152,12	4,3
Бершадський	2382,83	1964,39	2126,31	2157,84	3,0
Вінницький	3064,24	2970,34	3201,32	3078,63	4,2
Гайсинський	3354,63	2855,98	3661,35	3290,65	4,5
Жмеринський	2490,21	3284,12	3816,43	3196,9	4,4
Іллінецький	2598,78	2726,54	2011,73	2445,7	3,4
Козятинський	3198,43	2811,21	2989,46	2999,7	4,1
Калинівський	4021,17	3072,85	3150,02	3414,68	4,7
Крижопільський	2182,84	2204,65	1825,31	2070,93	2,9
Липовецький	3407,77	3567,33	2819,67	3264,92	4,5
Літинський	4189,48	4147,20	4770,44	4369,04	6,0
Могилів-Подільський	1474,66	1917,68	1860,30	1750,88	2,4
Мурованокуриловецький	2010,26	1936,31	1850,19	1932,25	2,7
Немирівський	3609,36	3510,25	3128,39	3416,00	4,7
Оратівський	2082,31	2174,76	2161,77	2139,61	3,0
Піщанський	2319,98	2628,45	2754,12	2567,52	3,5
Погребищенський	2921,92	2639,70	2999,72	2853,78	3,9
Теплицький	2021,66	2072,33	1750,25	1948,08	2,7
Томашпільський	3279,75	3411,76	2623,82	3105,11	4,3
Тростянецький	2691,32	3148,26	3036,81	2958,79	4,1
Тульчинський	2243,19	2092,60	2476,44	2270,74	3,1
Тиврівський	2092,93	2474,24	3212,37	2593,18	3,6
Хмільницький	3221,35	2980,36	3399,83	3200,51	4,4
Чернівецький	1250,50	1414,66	1185,17	1283,44	1,8
Чечельницький	1161,92	1046,41	1520,33	1242,89	1,7
Шаргородський	3646,65	3328,76	3786,30	3587,2	4,9
Ямпільський	2279,26	2526,29	2201,95	2335,83	3,2

Таким чином вирощування багаторічних бобових трав у сівозмінних масивах належить до найдоступніших і мало затратних заходів відтворення родючості ґрунту і врожайності сільськогосподарських культур та одним із радикальних засобів біологізації сучасного землеробства.

Список літератури

1. Білко .В. Вітчизняні інноваційні технології на сої // Пропозиція. - № 2. – 2013. – С. 86-87.
2. Агроекологія: Навч. посібник / О.Ф. Смаглій, А.Т. Кардашов, П.В. Литвак та ін.. – К.: Вища освіта, 2006. – 671 с.
3. Сайко В.Ф. Зерно України // Вісник аграрної науки. – 2011. – № 9. – С. 5
4. Бабиц А.О. Сучасне виробництво і використання сої – К.: Вид. «Урожай», 1993. – 428 с.
5. Патица В.П., Сальник В.П., Волкогон В.В. Технологія вирощування люцерни із застосуванням біостимулятора// Аграрна наука виробництва. – 2000. – №2. – С.19.
6. Петриченко В.Ф., Кургак В.Г. Луки України та шляхи їх поліпшення // Вісник аграрної науки. – 2011. – № 11. – С. 11–15.